

Rapport över Sveriges Domareförbunds deltagande i International Association of Judges (IAJ) 62:a årsmöte den 15-19 september 2019 i Nur-Sultan, Kazakstan

Inledning

Från Sveriges Domareförbund deltog lagmannen Björn Lindén, ordförande.

Årsmötet hölls i en konferensanläggning i anslutning till utställningskomplexet Expo-2017 i Kazakstans huvudstad Nur-Sultan (tidigare Astana). I mötet deltog representanter för 55 av förbundets 90 medlemsländer.

Årsmötet inleddes på förmiddagen den 16 september med en välkomstceremoni. Talare var förutom Internationella Domareförbundets ordförande, Tony Pagone (Australien), bland andra ordföranden i Kazakstans Högsta domstol, Zhakip Asanov och ordföranden i Kazakstans Domareförbund. Talen handlade om vikten av oberoende domstolar och hur hoten mot oberoendet har ökat kraftigt på många håll i världen under senare år.

Under mötesdagarna sker arbete omväxlande i IAJ, i fyra regionala grupper (där Sverige ingår i European Association of Judges (EAJ) och i fyra olika arbetsgrupper (Study Comissions) där svenska förbundet var representerat i den första gruppen.

Arbetet i den regionala gruppen - EAJ

Mötet i EAJ handlade i huvudsak om att uppmärksamma de mycket svåra förhållanden som domare i flera europiska stater verkar under. Situationen för domare, särskilt i Moldavien, Polen, Rumänien, Turkiet och Ungern blev föremål för omfattande diskussioner.

Delegaten från Polen höll ett anförande om den senaste utvecklingen i landet och främst kring det nya disciplinära förfarande som introducerats vilket drabbat många domare. Enskilda medlemsstater har beslutat att sända observatörer till domstolsförhandlingar i Polen där disciplinärenden mot domare behandlas. Mötet enades om att uppmärksamma och protestera i ett gemensamt uttalande, en resolution, angående situationen i Polen.

Rörande tillståndet i Moldavien för rättsstatsprinciperna rapporterades att ett nytt styre har för avsikt att kraftigt reducera antalet ledamöter i högsta domstolen för att därefter införa ett nytt system för utnämningförfarandet enligt tidigare känt manér på annat håll i Europa. I ett brev

från EAJ till parlamentet uppmanas Moldavien att överge förslaget och istället värna rättsstatsprinciperna och stärka ett oberoende rättsväsende.

I Rumänien har statsmakterna i ett lagförslag drastiskt försämrat villkoren för pensionerade domare. Det nämns en reduktion av pensionen med upp till 40 procent vilket skulle äventyra det ekonomiska oberoendet hos domarna. Förslaget föranledde en skrivelse från EAJ till det rumänska parlamentet med en påminnelse om internationella stadgar och normer på området.

Enligt rapporten från Ungern kunde inga positiva förändringar märkas från politikerhåll. Trots internationella påstötningar är det fortfarande så att statsmakterna på ett otillbörligt sätt har satt oberoendet under hård press. Presidenten för ungerska domstolsadministrationen har på ett flagrant sätt överträtt sina befogenheter på en rad områden, bland annat vad gäller domarutnämningar. Vidare har statsmakterna på dagordningen att sätta en separat organisation med administrativa domstolar som till stora delar skulle vara under Justitiedepartementets kontroll, t.ex. vad gäller utnämningsförfarandet. Utvecklingen föranledde en skrivelse från EAJ till det ungerska parlamentet med en uppmaning att stoppa den farliga utvecklingen mot ett sönderfall av rättsstaten.

När det gäller situationen i Turkiet gavs en redogörelse för hur finanserna ser ut för den fond som bildats för att stötta domare som fängslats och deras familjer som förlorat möjligheten till sin försörjning. Behoven är fortsatt mycket stora och medlemmarna uppmanades att fortsatt stötta fonden på alla sätt.

Arbetsgrupperna

Arbetet i de fyra arbetsgrupperna (Study Commissions) följer ett tema varje år och inleds genom att temat fastställs och frågeformulär skickas ut ungefär ett halvår innan mötet. Frågeformulären ligger sedan till grund för diskussionerna som ska leda fram till vägledande uttalanden på området. Svenska förbundets delegat deltog i den första gruppen, där man vanligtvis brukar behandla konstitutionella frågeställningar inbegripet domares oberoende och oavhängighet m.m. I år var temat i den första arbetsgruppen ”*Social media and the judiciary*” och de frågeställningar som diskuterades handlade i huvudsak om hur man tacklar orättvisa kommentarer om domare i sociala medier och huruvida sociala medier utgör en möjlighet eller ett hot för domare och domstolar. Man kan konstatera att utgångsläget ser väldigt olika ut i olika delar av världen när det gäller ämnet ifråga.

Den andra arbetsgruppen behandlade tvistelösning under temat “Problems, large and small, in the financing of litigation”. Tredje gruppen, som vanligtvis behandlar teman med straffrättslig anknytning, hade som ämne “*The Media in Criminal Cases: Protecting the Integrity of the Proceedings and Communications with the Media*”. Den fjärde gruppen som främst behandlar offentlig rätt och civilrätt, hade i år valt ämnet “*Harassment, in a broad sense – moral and sexual – and its consequences on labor relations*”. I arbetsgrupperna 3-4 fanns tyvärr inga svenska representanter.

Arbetet i IAJ

I Karibiska havet och i Stilla havsområdet finns en mängd mindre stater med domareföreningar som är intresserade av medlemskap i IAJ. På grund av bland annat finansiella skäl har dessa stater svårt att söka medlemskap och sända delegater till internationella mötet. Det har därför framförts önskemål om att en grupp av förbund från dessa områden skulle kunna ansöka om medlemskap tillsammans. Ett sådant förfarande kräver emellertid ändringar av IAJs stadgar. Önskemålen om stadgeändring stötte emellertid på patrull och den här gången gick det inte att få till en sådan. Två nya förbund hade ansökt om medlemskap i IAJ i år, Libanon och Nya Zeeland. En kommission för varje land hade sett över förutsättningarna för medlemskap för länderna. Båda länderna antogs utan några större diskussioner.

Ordförandena för arbetsgrupperna redovisade gruppernas arbete och presenterade sina slutsatser och rekommendationer. Mötet avslutades med sedvanliga årsmötesfrågor.

Domareförbundet från Costa Rica som står värd för IAJs årsmöte hösten 2020 presenterade sitt arrangemang.

Internationell konferens om domstolsadministration

Under en av dagarna anordnades en konferens med paneldebatter på temat ”Managing quality of Justice: Global trends and best practices”. I huvudsak presenterades olika vägar framåt rörande domstolsadministration i en allt mer digital värld och hur allmänhetens förtroende för rättsväsendet ska starkas med hjälp av digitala lösningar.

Under mötesdagarna bjöds deltagarna på en guidad tur runt staden och föreställning på nationaloperan.

Björn Lindén